

bila Prvinova hiša izmed prvih zidana in tudi po imetju prva. Toda kadar je gospodarstvo zavoženo, potem je križ; Prvinov Francè to vé in izkuša, ali kaj, ko ni nikjer pomoči.

„Še pri Petičniku poskusim“, dejal je sam sebi po večerni molitvi. „Ako mi pa tudi tam izpodleti, potem ne vem, kaj bi počel.“

Temačno je že bilo, ko je stopal tisti večer Francè k Petičniku. Rožni venec so molili, ko je prišel pod okno. Počakati je moral konec molitve. Rad je sicer molil, toda Petičnikova večerna molitev mu je bila pa le silno dolga, in sicer zato, ker je težko čakal, kaj mu poreče Petičnik.

No, od začetka mu je šlo še nekaj po sreči. Vsi so odšli iz sobe, sam Petičnik je obsedel za mizo. Francè, ki je videl skozi okno, kaj se godi v hiši, hitro porabi priliko, da bi brez prič govoril s Petičnikom.

„Ne bom rekel, da bi ti ne mogel posoditi“, odgovoril mu je Petičnik na njegovo prošnjo naravnost in odkritosrčno, „ali pomisli, da ti s tem ne bo Bog vé koliko pomagano. Kaj bi prekladal z rame na ramo! Ako tam ne zmaguješ obrestij, tukaj jih tudi ne boš.“

„Če se pa dobro oženim“, segel mu je Francè v besedo.

„Tisto je, če se dobro oženiš. Ali to ni gotovo. Zato ti jaz svetujem: le prodaj. Imel boš manj trpljenja, manj davkov. Kaj boš nadjemal in plačeval delavce! Kdor dela s ptujimi ljudmi, dela dandanes gotovo v izgubo. Le poslušaj me.“

„Saj vas moram“, udal se je Francè ter žalosten zapustil Petičnika. Na postelji pa je še dolgo premišljeval svojo usodo ter vzdihoval: „O, jaz ubogi kmet, kaj čem jaz začeti?“

(Dalje.)

Obljuba.

(Spisal A. S.)

Ko je stari Čerin izročal svojemu sinu posestvo, izgovoril si je razven skromnega kota do smrti — sebi in pokojni ženi lep spominik na skupno gomilo. „Da se bo tudi naju kdo spominjal po smrti“, dejal je mož in zato ni zabil spominika. Vse je bilo popisano v pogodbi, in ded je često opominjal sina te dolžnosti.

„Bog ne daj, da bi pustil najin grob brez spominika! Priroda bo sama skrbela za cvetke, ti boš pa postavil vkusen spominik s križem in z napisom: ‚Tu počiva in pričakuje prihodnjega vstajenja —‘. Črke naj bodo pozlačene. Ne zabi tega! Saj je tudi zate, in sin tvoj bo dal uklesati na spominik tudi tvoje ime.“

Mladi gospodar je vse obljubil očetu. V kamen bo dal vdlati marmorno pločo, učitelj pa mu napravi napis ali pa zloži kak lep stih. Spominik bo postavljen na skupni gomili; prostor bo kupil za večne čase in ga vedno lepšal.

Stari Čerin je bil zadovoljen s to sinovo izjavo in lepo obljubo, dasi je še često govoril o spominiku, kakšen naj bo, in tudi zastran ograje je izražal svoje mnenje. Sin mu je vse obljubil, in ded je sladko in mirno v Gospodu zaspal. Izbere si torej na grobišču najlepši prostor, odkoder bi bilo lepo videti spominik, plača ga in priredi Čerinu dostojen pogreb; grobar je nasul visoko gomilo, da bi jo mogel, če treba, povečati in zasaditi s cveticami. Toda nihče mu tega ni naročil.

Mladi Čerin je šel v mesto po podedovane novce, — gospodarstvo je že davno imel v rokah —, toda za spominik se še zmenil ni. V zakon je vzel dekle, katero mu je oče vedno odsvetoval; sedaj pa mu ni nihče delal zaprek. Živel je veselo, da, še preveselo. Prej je Martina čuvalo očetovo oko in vsako nespametnost karalo, sedaj je bil mladi Čerin sam svoj gospod. Začel je živeti tako slobodno, da ga še žena ni mogla več vzdržati doma.

Kmalu so se izpolnjevale očetove svarilne besede. Žena sama ni marala za gospodinjstvo, in tako ni bilo nikogar, ki bi bil skrbel za dom. Žena je hodila po svojih potih, mož pa po svojih. Doma je bil gost, v krčmi pa — doma. Kadar je opravil najpotrebnejše opravke, napregel je konjička in šel zapravljati denar, dokler ga je bilo kaj.

Seveda ob takih razmerah Čerin še mislil ni na spominik. Grobarju se je smejal v obraz, ko ga je vprašal, ali naj grob obloži in nasadi s cveticami.

„Po smrti človek o tem nič ne vé; čemu cvetlice? Naj ondi raste trava.“

„Ali vašega očeta grob bo najbolj zane-marjen med vsemi.“

„Za ljudske čenče se še ne menim.“

„Tudi spominik imate postaviti. Rajni Čerin mi je često pravil, kako naj bo postavljen spominik. To ni lepo, da pozabljate na to, kar ste obljubili in kar je vaša dolžnost.“

„Zase tudi nič ne zahtevam po smrti; kar užijem na svetu, to imam.“

Tudi sosedge so prigovarjali Čerinu, toda gospodar se jim je samo posmehoval. Saj po smrti človek ničesar ne potrebuje, ničesar ne čuti in ne zahteva. Kdor hoče komu koristiti, stori naj to živemu, a ne mrtvemu.

Čerin torej ni pomišljal na spominik, saj tudi ni imel časa, očetovo imetje se je pa dan za dnevom bolj krčilo. Zabredel je v dolgove ter se pogrezal vedno globlje. Vso krivdo je potem očital ženi: da ni imela dote, ne skrbela za gospodarstvo in da je slabo računila. Sam — kakor je dejal — je pil od jeze, in tako so si upniki kmalu podajali duri. Posestvo je prišlo na boben. Čerin se je preselil k ptujim ljudem in zapravljaj, kar mu je bilo še ostalo. V krčmi je sedel dan za dnevom. Sedaj je moral vse sproti plačevati — z zadnjimi bankovci. Žena mu je ušla, delati ni hotel — gostil in plačeval je pa za vsakega v krčmi. Bil je vesel, kakor bi imel milijon imetja, krčmar mu je pa točil za zadnji goldinar.

Nekoč se je vesela družba bavila dolgo — do pozne noči. Čerin ostavi smejoč se in veselo pojoč krčmo; nocoj je zapravil imetje do zadnjega beliča.

Napoti se proti svojemu bivališču ves vinjen. Z razgrajanjem je budil mirne ljudi. Mesec je svetil jasno, bilo je kakor po dnevu. Čerin pride opotekajoč se mimo cerkve in grobišča. Še nikoli ga ni bilo strah, o mrtvih je govoril le posmešno, toda nocoj ga nekako strese mrz, ko zavije mimo cerkve. Odkril se je pred vrati in hotel bežati, toda ni mogel, noge ga niso držale.

Bilo je po zimi in snega je bilo dosti, da se je Čerinu kar pogrezala noga. Pred grobiščem pa se mu vdere v jarek, da v njem obtiči. Ni mogel dalje. Trudil se je na vse kriplje, toda vse zaman — obtičal je v snegu.

Ozrl se je na grobišče v mesečnem svitu; mesečni sój je čarobno obseval pozlačene križe

in kamenene spominike. Na nekaterih gomilah so stale sohe svetnikov, in Čerinu se je zdelo, da se oživljajo, stezajo roke in kimajo z glavami, in da se gibljejo celó križi, po grobéh pa sedé pokojniki v belih rjuhah.

Čerinu je prihajalo čudno, vinjenost ga je opuščala, tresel se je po vsem životu. Prikazni, katere si je slikal v svoji nezavesti, vstale so, ko se je vzdramil.

V tem hipu nehoté ugleda Čerinovo oko očetov grob. Dobro je spoznalo gomilo, nako-pičeno s snegom. Po obeh straneh so stali lepi spominiki, samo očetov grob je bil prazen in brez — spominika.

Na grobu — zdelo se je Čerinu — sedi oče v beli rjuhi. Košata breza kima, a Čerin misli, da oče svareč preti svojemu sinu.

Sedaj stoprav se Čerin spomni svoje obljube, spomni se očetovih opominov in kako slabo je poslušal svete njegove. Dolžnost njegova je bila, očetu postaviti spominik, a zapravil je vse; ni bil vrl naslednik očetu v gospodarstvu, ampak je bil in je zapravljivec.

Od strahú se vzbudi Čerinu vest. Spoznal je, kako hudo je grešil. Ob jednem tudi sklene, da se poboljša. Čerin milo poprosi očeta, naj potrpi, saj mu postavi dostojen spominik. Mrzli sever zmaje brezo, in Čerinu se je zdelo, kakor bi oče kimal z glavó.

Napnè vse moči in skobaca iz snega zopet na pot ter odhiti domov.

Zjutraj je takoj poiskal dela in tudi dobil. Ljudje so se kar čudili, kako marljiv je bil odslej; v krčmo ni ga bilo več. Žena se je naposled priselila in Čerin jo je vadil rednosti. Varčeval je skrbno ter deval na stran krajcar za krajcarjem vso zimo.

Spomladi je stal na grobu starega Čerina ne sicer dragocen toda dostojen spominik. Na gomili so cvetle dične cvetke, ograjo je pa sam izgotovil. Večkrat tu stoji in moli, ter se spominja tiste zimske mesečne noči, ko se je premenil in prerodil.

Ob stoletnici Riharjevega rojstva.

(Spisal J. Levičnik.)

(Dalje.)

Riharja popisovati kot organista ni lahka stvar; njegovo sviranje na orglah bi se moralo le slišati. „Preludirati“ je znal neizrečeno umetno, ne morda iz not, ampak komponiral je kar sproti. Dejal mi je ob neki priliki, da bi mogel prebirati orgle pol ure, ali tudi celo

uro, ne da bi ponavljal istih akordov. Četudi je v tem nekoliko hiperbole, vendar nam kaže njegovo bogato znanje in nenavadno spretnost. Videti ga je bilo pri igranju popolnoma zamišljenega, kakor bi njegova duša živela v samih glasovih. Igranje njegovo pa se je rav-